

De castraat

Hij had het eerst over haar ademhaling, toen over haar houding en haar volume. Hij liet haar, speels en met een scheef lachje, zien hoe hij had geleerd te ademen, licht en moeiteloos. Zo'n leerschool als hij had gehad viel onmogelijk te herhalen, vertelde hij, maar hij zou zijn best doen als Anna dat ook deed. Anna beloofde dat ze dat zou doen.

Hij ademde diep in en liet de lucht sissend uit zijn krachtige longen ontsnappen, terwijl zij de seconden telde. Haar eigen uitademing duurde niet zo lang als die van hem, maar het was een heerlijk falen, een falen dat op een dag misschien kon worden overwonnen. Hij demonstreerde haar ook de *messa di voce*, waarin hij één noot van zacht naar hard en weer terug zong. Ook dat lukte haar niet, maar hij gaf haar toch het gevoel dat ze er al bij hoorde, al bevangen was door de koorts, en alles zou leren en onder de knie kon krijgen. Het was net zoiets als acrobaat worden, zei Rauzzini. Nog even en ze zou vliegen. Hij was nu al tevreden over haar en prees haar snelheid en bedrevenheid. Hij zei dat ze over een tijdje met tweetonige toonladders zouden beginnen, dan drietonige en dan zoveel noten als er in één ademhaling passen. Ze had zich nooit in haar leven zo energiek en bezielde gevoeld als nu. Ze vergat zichzelf. Hij zong niet veel, maar als hij zong, voelde ze dat door haar hele lichaam. Het was alsof haar hart barstte van blijdschap en vitaliteit en ze kon niet geloven dat ze hier zo zenuwachtig voor was ge-

weest, maar ook niet dat ze niet veel zenuwachtiger was geweest dan dit.

Het was 1776. Haar naam was Anna Selina Storace. Ze was elf jaar. Haar oudere broer, Stephen, een wonderkind op de viool, was naar Napels vertrokken om daar naar het conservatorium te gaan. Haar vader was Italiaans, een contrabas-speler die al twintig jaar in Londen woonde en Italiaanse *burletta's* vertaalde en arrangeerde voor Marylebone Gardens. Hij was een man die altijd vol hoop zat en altijd geld verloor. Zijn ongelukkige vrouw, Elizabeth Trusler, was de dochter van de eigenaar van Marylebone, een theater net buiten Londen, niet zo chic en luxe als Vauxhall of Ranelagh, maar bekend om het eenvoudige doch heerlijke plattelandseten: vruchtentaart met fruit uit eigen tuin, kwarktaarten, room en boter van de melkkoeien die graasden op de weiden achter het theater. Er waren ontbijten, bals en vuurwerk. De eigenaren waren niet rijk maar ook niet arm.

Anna zong en danste al in haar vaders *burletta's* in het Marylebone zolang ze zich kon herinneren. Ze was een levendig, slim kind, dat het iedereen naar de zin probeerde te maken. Ze had grote donkere ogen die sprankelend de wereld in keken. Het was een kind dat vaak diepere gevoelens en een snellere geest had dan menig volwassene. Mrs. Storace maakte zich grote zorgen vanwege haar dikke, zwartbruine krullen, omdat Anna daardoor misschien zou worden aangezien voor een zigeunerkind. Ze was klein en fijngebouwd en bewoog zich gracieus, net zoals haar moeder, die in welvarender tijden een Franse dansleraar had gehad.

De nacht voor haar eerste les van Venanzio Rauzzini had Anna nauwelijks geslapen. Ze was ieder kwartier wakker geworden om te kijken of het al tijd was om op te staan, maar het was steeds nog midden in de nacht geweest. Iedereen sliep nog, behalve zij. Haar hart fladderde van opwindning en ze had het veel te warm. Maar eindelijk was de hemel lichter

geworden en had ze Bridget gehoord, die aan haar werk begon.

‘Ben je nu al op?’ had Bridget vriendelijk gevraagd.

Anna had haar ernstig aangekeken. ‘Dit is de belangrijkste dag in mijn leven.’

‘Dan kun je beter nog wat gaan slapen, liefje,’ zei Bridget, maar ze had Anna laten blijven en haar brood met boter gegeven.

De ochtend had zich, net zoals die nacht, langzaam voortgesleept, en toen was het plotseling tijd om zich aan te kleden en met haar vader naar Rauzzini’s huis in Covent Garden te gaan. Toen ze in het appartement van de castraat werden binnengelaten, kwamen er drie hondjes door de gang op hen aftrippelen. ‘Ik had nooit gedacht dat hij honden zou hebben,’ fluisterde Anna.

‘Hij heeft geen kinderen,’ zei haar vader. Zijn tong streek nerveus langs zijn lippen en hij gaf een rukje aan zijn te kleine pruik. De wanden hingen vol met spiegels. Anna was bang dat ze er armoedig uitzag. De bediende maakte de hoge deuren van de zitkamer open, die luxe ingericht was in verschillende tinten rood. De hondjes stoven voor hen uit de kamer in. ‘Goedemorgen,’ zei Venanzio Rauzzini en hij draaide zich met een natuurlijke gratie naar hen om.

Hij sprak Italiaans en zijn stem was hoog en vol. Hij droeg ringen om al zijn vingers en een speld in de vorm van een feniks op zijn borst. Hij had een elegante blauwe jas aan en zijn schoengespen waren bezet met edelstenen. Zijn grote, half geloken ogen hadden een dromerige en serene uitdrukking en zijn gezicht was zo rond en zo glad als dat van een jongen. Hij was ongewoon groot, met brede, plompe schouders, bungelende armen en stevige benen, maar zijn houding was zo trots, zijn manier van bewegen zo elegant, dat hij de reputatie had nergens binnen te kunnen komen zonder dat alle ogen bewonderend op hem werden gericht.

‘Je bent erg jong,’ merkte hij op.

‘Ik ben alleen klein,’ riep Anna uit. ‘Ik ben al elf.’

‘Al elf?’ zei hij en hij keek haar aan met een warme blik. ‘Ik had je op z’n hoogst tien geschat. Nou, kom maar mee. We laten je vader hier bij de hondjes achter. Als je wilt mag je straks met ze spelen. Ik heb ze helemaal uit München meegebracht.’

Ze liep achter hem aan naar zijn muziekkamer, die rook naar boeken en kaneel, en voelde zich meteen enorm opgelucht. Dit was waar ze thuishoorde, hier was ze op haar plaats, met deze leraar en dit doel. De kennis die zij nodig had zat in zijn hoofd. Het enige wat ze hem nog moest laten zien was dat ze beter en slimmer was dan ieder ander meisje op de wereld.

‘Ze is een juweel,’ merkte zijn bediende op toen de Storaces waren vertrokken.

Rauzzini keek de ander aan en glimlachte. ‘Ja.’

Hij voelde zich onvermoed energiek en opgeleefd na het bezoek van het meisje en kon een glimlach niet onderdrukken. Een mens had tenslotte een doel nodig. Een project, een favoriet. Materieel gezien had hij alles. Maar hij had geen kinderen, geen gezin. Als castrat zanger was hij een man uit een andere wereld – en niet eens een man. En toch kon zo’n man ook verlangen naar een kind. Men kon rijk en getalenteerd zijn, een huis vol spullen en honden hebben, maar in het sombere Londen en met het onverbiddelijk voortschrijden van de tijd was er ook een doelloze, immer aanwezige leegte. Zijn eigen zingen – het zingen waarvoor hij leefde, waarvoor zijn jonge lichaam was verminkt – verloor hem elke dag van die leegte. Maar hij kon niet eeuwig zingen.

Hij wierp een blik op de rij spiegels in de hal. Hij was een weesjongetje geweest in Rome en had totdat hij op het conservatorium was beland – gecastreerd en verkocht, als een

stuk vee – zijn eigen gezicht nooit goed gezien. Maar na die grote verandering had hij van zijn zangleraren iedere dag voor een spiegel moeten staan, zodat hij zijn gezicht niet in vreemde grimassen zou vertrekken of andere tekenen van nervositeit zou tonen als hij zijn toonladders oefende. Toen hij voor het eerst in de spiegel had gekeken was de gedachte in hem opgekomen dat in zijn gezicht de versmolten trekken van zijn beide onbekende ouders verborgen lagen, hun lippen, hun wangen, hun ogen. Hij had gedacht dat, als hij zijn eigen gezicht maar lang genoeg bestudeerde – het gezicht dat hun gezichten in zich had – hij hen op een dag zou herkennen in de straten van Rome en kon vertellen: ‘Ik ben uw zoon. Ik ben een beroemd zanger geworden.’ Want hij geloofde dat zijn moeder een arm meisje moest zijn dat hem had weggegeven.

Hij had zich graag een voorstelling van haar gemaakt, van zijn moeder, als hij ’s avonds in bed lag. Dat was op het conservatorium het enige moment geweest waarop hij alleen was en het stil was. De castraten zongen de hele dag. Ze zongen psalmen terwijl ze zich ’s morgens aankleedden, terwijl ze zich wasten, terwijl ze wandelden. ’s Avonds zongen ze tijdens waken. Ze werden *figlioli angiolini* genoemd, engeljongetjes. Ze hielden de wacht bij de lichamen van dode kinderen. Het conservatorium werd daar goed voor betaald. Het was tijdens zo’n wake dat Rauzzini, als jongetje iets ouder dan Anna nu was, verliefd was geworden op zingen; terwijl hij daar moederloos in zijn witte soutane stond en de arme dode kinderen, die veel slechter af waren dan hij, en hun gesluisde, rouwende familie troost bracht. Hij had van de rituele ceremonie gehouden, de kaarsen, het late uur; van het gewichtige van zijn taak, die niet door iemand anders kon worden uitgevoerd, en de lieflijke geluiden die als vlinders opvlogen uit zijn tere keel. Toen had hij begrepen hoe machtig hij kon zijn en hoe bewonderd.

Zijn stem kon de grootste zalen vullen, van de ene berg tot aan de andere schallen, maar was ook zo bijzonder mooi – dat was geen arrogantie maar gewoon een feit – dat een kind op een armlengte van hem vandaan er niet wakker van zou worden. Geen van de honderd figlioli angiolini was uitgegroeid tot zo'n stem, met zoveel techniek, als hij. Het was, naast een zegening van God, het resultaat van zijn eigen doorzettingsvermogen.

Hij had een veelbewogen carrière in Rome en later in Milaan achter de rug, waar de jonge Wolfgang Mozart speciaal voor hem een uitzonderlijk motet had geschreven. Na Milaan was hij naar München gegaan, maar zijn maîtresse daar – de elegante en verfijnde Elizabeth Bauer, net zeventien, met een huid als witte zijde en sterrenbeelden van sproeten en moedervlekjes erop – had een fout gemaakt bij hun afspraak voor een rendez-vous. De oude graaf had hen betrappt. De graaf was altijd al een jaloers man geweest, maar om bedrogen te worden door een castraat was extra vernederend voor hem. De meeste mensen wisten niet hoezeer een man als Rauzzini een vrouw kon plezieren, maar die lieve Elizabeth had dat wel begrepen. Ze had een moedervlek op haar linkerbil die hij voor eeuwig in zijn hart zou dragen.

De volgende ochtend had ze hem een roos gezonden, met de boodschap dat haar echtgenoot van plan was hem te doden. Daarop was hij naar Londen vertrokken. Hij hield van de mist. Zijn lichaamssappen waren dik en heet en maakten zijn gewrichten pijnlijk, alsof de hitte van de man die hij nooit zou kunnen worden zich had opgehoopt en zijn bloed vergiftigde. Hij hield van een kalmerende en verkoelende omgeving.

In de krant had hij een recensie over het meisje Storace gelezen, maar niet geloofd dat ze interessant zou zijn. Maar hij had zich schromelijk vergist. Ze was een juweel. Ze zou zijn leerlinge worden en in zijn opera's zingen. Hij was van plan te gaan componeren.

Hij was ongeveer even jong geweest als zij nu op het moment dat zijn leven veranderde. Op het conservatorium hadden de gewone jongens de castraten altijd bespot. Waarschijnlijk uit jaloezie omdat zij bouillon, eieren en vlees te eten kregen. De instrumentalisten daarentegen verhongerden zowat. Ze hadden zichzelf verdeeld in *integri* en *non integri*, heel en geschonden. Rauzzini schudde heftig met zijn hoofd toen hij daaraan dacht. Niemand van ons was heel, dacht hij. De vent die zijn operatie had uitgevoerd trok normaliter tanden. De meeste gecastreerde jongens stierven aan infecties. Maar Rauzzini had het overleefd en was opgegroeid tot een briljante, knappe man met een prachtige stem, de stem van een jongen in het lichaam van een bijna-man, alleen voller en meesterlijker dan die van een jongen ooit kon zijn. Maar Anna hoefde niet verminkt te worden. Ze had alles wat ze nodig had.

Na één blik had hij haar al liefgehad. Het besef dat dat absurd was had zijn gevoelens niet verminderd. Intelligentie, openheid, een hart – die kwaliteiten trokken hem aan, ze raakten aan zijn visie op het leven. Er bestond geen hogere kunst dan muziek en geen puurdere muzikale vorm dan zang. De stem van zo'n kind moest het hart doen overstromen. Om zijn eigen kinderstem te kunnen behouden was hij gecastreerd. Maar dat was in haar geval niet nodig. Dit meisje, dit pareltje, deze nieuwe dochter, zou opgroeien tot een prachtige jonge vrouw. Ze zou niets kwijtraken. Noch haar hart, noch haar vreugde, noch haar vertrouwen. Ze zou op handen gedragen worden. Ze zou alles hebben wat hij had, plus alles wat hij níét had.

Cupido in vol ornaat

Het licht in het Royal Opera House was wazig, de lucht gevuld met hitte en rook en het geroezemoes luid. Het was zo vol dat niemand een voet kon verzetten, maar toch was de menigte voortdurend in beweging. Nu en dan liet iemand eten op de grond vallen, waar het verdween in de laag zaagsel die op de vloer was gestrooid, waarna de stank opging in alle andere geuren. Er waren zakkenrollers en verkopers van etenswaren en zo'n drie mannen op iedere vrouw. De vrouwen deelden met wat ze op dat moment in hun handen hadden een klap uit als ze werden betast of geknepen. Het publiek werd tegen een hek aan gedrukt dat speciaal was aangebracht zodat men tijdens de opstootjes die af en toe uitbraken niet op het toneel belandde. Men gooide sinaasappelschillen op de planken. Het toneel brandde boven de toeschouwers als een hete verschijning. De zangers en dansers zweetten in kostuums die versierd waren met veren, glimmende ballen, knopen en alles wat het licht maar kon vangen. De optredens van de favoriete zangers, de aria's en de balletuitvoeringen hielden de aandacht van de menigte tien, hoogstens twintig minuten lang vast, waarna een donderend applaus volgde. Zodra er een pauze viel ontstond er een puinhoop en werd er met eten gegooid, klommen er mannen op banken die tegen elkaar begonnen te schreeuwen en verdwenen de lords met hun maîtresses achter de gordijnen van hun loges. Anna's moeder zei dat het operagebouw vol hoeren zat. Als ze geen schulden hadden gehad, zei ze, had ze het nooit goedgevonden dat Anna hier optrad, niet nu ze nog zo jong was. Het was voor het eerst in haar leven dat Anna blij was met de schulden, er een buiging voor maakte en ze wilde omhelzen, omdat ze nergens op aarde liever wilde zijn dan in een theater.

Ze was dertien. Het cupidokostuum reikte maar tot op

haar knieën. Haar benen waren niet meer te zien geweest sinds ze een heel klein meisje was. De kousen waren wit en de broek goudkleurig. Haar witte benen zouden het licht vangen en iedereen zou ernaar kijken. Haar moeder was niet gelukkig met het kostuum, maar Cupido was een jongen – zijn benen konden niet bedekt zijn.

Anna had nog nooit zo'n optreden als dit gedaan. Het publiek in het Marylebone telde hooguit honderd mensen, het toneel was klein, de muziek eenvoudig en toegankelijk. Nu, in de coulissen voordat ze op moest, ademde ze langzaam in en uit, zoals Rauzzini haar had geleerd. Ze rechte haar schouders. 'Vertrouw op je hart,' had hij gezegd. 'Wikkel het in de sterkste zijde en laat het door niets scheuren of wegbranden.' Op het toneel klonken de geluiden waarnaar ze hunkerde – het orkest, het juichen. Op haar teken stapte ze het podium op. In het voorbijgaan zag ze een sinaasappelschil liggen die niet was opgeveegd. Even wilde ze die wegschuiven met haar voet, maar dat stond niet in haar rol en dus deed ze net of de schil er niet lag. Daar, voor haar, waren de hoofden van de leden van het orkest, daar keek haar vader hoopvol naar haar op van achter zijn contrabas. Alles was zoals ze het hadden gerepeteerd, behalve dat het avond was nu en de lucht in de brede gewelfde ruimte voor haar heet en rokerig was en er toeschouwers achter de hekken waren, op de banken stonden, over de balkons hingen, etend, drinkend, kletsend, elkaar omhelzend, en er zich tweeduizend gezichten naar Anna met haar pijl-en-boog toe keerden, met haar gouden broek, haar zilveren vleugels en haar reflecterende witte kousen. Tweeduizend harten klopten verwachtingsvol en Anna wist niet waar het zijden harnas was dat ze van Rauzzini om haar hart moest wikkelen. Ze voelde haar benen week en onzeker worden en de tweeduizend gezichten begonnen zich af te wenden.

Maar toen zag ze Rauzzini in de coulissen, helemaal in het

rood gekleed, zijn gezicht beschilderd in felle kleuren. Hij speelde de rol van de held. Zijn ogen ontmoetten de hare en zijn gezicht vertelde haar dat hij op haar vertrouwde en dat ze, omdat hij op haar vertrouwde, geen andere keus had dan door te gaan. Ze keek naar de pijl-en-boog in haar handen en hief die omhoog. Hoewel ze het niet kon horen, lette ze goed op de dirigent om te zien wanneer ze moest beginnen. Ze lanceerde haar onwillige stem in de muur van gezichten, lanceerde die met imaginaire pijlen terwijl Rauzzini toekeek vanuit de coulissen, terwijl de zijde schroeide en losraakte maar niet verdween. Ze wist niet waarom hij op haar had vertrouwd. Even was haar hoofd helemaal leeg en herinnerde ze zich niets meer. Toen brachten de muziek en het toneel alles terug. De operazaal werd een cirkel gedempt licht waarin ze zong en danste alsof ze alleen was. Op een gegeven moment besepte ze dat het goed moest zijn wat ze deed, omdat het geroezemoes in de zaal was verstomd. Maar ze stond zichzelf niet toe er langer bij stil te staan. Toen de aria was afgelopen klonk het applaus meteen klaterend op en ze was even net zo verbijsterd van opluchting als een ter dood veroordeelde dief onder de galg die gespaard wordt. 'Buigen!' riep Rauzzini vanuit de coulissen. 'Buigen!' Hij lachte. Het applaus bleef door klateren. Anna schrok op, maakte een zwierig gebaar met haar arm, glimlachte stralend en boog als een jongen – met één been voor zich uit gestrekt. Toen rende ze het toneel af, recht in de armen van haar leermeester.

Napels

Rauzzini zei dat muziek geen substantie had. Je kon muziek niet in je handen houden, niet proeven, niet zien. Muziek verdween bijna direct als die werd gemaakt. Dat was